

Sygn. akt III A Ua 824/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 września 2012 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu Wydział III

Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Maria Pietkun
Sędziowie:	SSA Kazimierz Josiak SSA Janina Cieślikowska (spr.)
Protokolant:	Monika Horabik

po rozpoznaniu w dniu 4 września 2012 r. we Wrocławiu

sprawy z wniosku (...) Sp. z o.o. we W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

przy udziale zainteresowanego W. N.

o objęcie ubezpieczeniem społecznym

na skutek apelacji (...) Sp. z o.o. we W.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu

z dnia 27 stycznia 2012 r. sygn. akt VIII U 2259/11

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 29 sierpnia 2011 r. nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. stwierdził, że W. N. jako osoba wykonująca umowę agencyjną, umowę zlecenia lub umowę o świadczenie usług, a praca jest wykonywana w siedzibie lub w miejscu prowadzenia działalności zleceniodawcy u płatnika składek (...) Sp. z o.o., podlega od 20 lipca 2009 r. do 30 września 2009 r. obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu, wypadkowemu.

Decyzją z dnia 29.08.2011 r. nr UBS-1/411/S-2477/11 Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia W. N. podlegającego ubezpieczeniom jako osoba, za którą należy rozliczyć i opłacić składki lub należne świadczenia w dokumentach rozliczeniowych składanych nie wcześniej niż za następnym miesiącem, po ustaniu tytułu do ubezpieczeń u płatnika składek (...) Sp. z o.o. wynosi:

- na ubezpieczenia emerytalne i rentowe: październik 2009 r. - 2.997,50 zł;
- na ubezpieczenie wypadkowe: październik 2009 r. - 2.997,50 zł;
- na ubezpieczenie zdrowotne: październik 2009 r. - 3.977,48 zł.

Od opisanych decyzji odwołanie złożył płatnik składek (...) Sp. z o.o.

Wyrokiem z dnia 27 stycznia 2012 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu odwołanie to oddalił.

Rozstrzygnięcie to Sąd oparł o następująco ustalony stan faktyczny:

(...) Sp. z o.o. została zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym w dniu 11 grudnia 2011 r. Przedmiotem jej działalności była głównie działalność w zakresie opieki zdrowotnej oraz m.in. produkcja gazów technicznych, produkcja przemysłowych urządzeń chłodniczych i wentylacyjnych, działalność obiektów służących poprawie kondycji fizycznej.

W wyniku kontroli przeprowadzonej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w okresie od dnia 8 marca 2011 r. do dnia 7 czerwca 2011 r. przez Wydział Kontroli Płatników Składek Oddziału ZUS w/w Spółce stwierdzono m.in., że W. N. nie został zgłoszony do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych (emerytalnego, rentowych, wypadkowego) z tytułu wykonywania pracy na podstawie zawartej na okres od 20.07.2009 r. do 30.09.2009 r. umowy cywilnoprawnej, do której zastosowanie miały przepisy Kodeksu Cywilnego dotyczące zlecenia.

Ustalenia w powyższym zakresie ujęte zostały w protokole kontroli z dnia 7 czerwca 2011 r. Protokół ten został doręczony płatnikowi składek w dniu 7 czerwca 2011 r. i mimo upływu terminu 30 dni na złożenie korekt płatnik składek nie dopełnił tego obowiązku i nie złożył prawidłowych dokumentów rozliczeniowych wykazanych w sentencji decyzji (również po rozpatrzeniu przez Wydział Kontroli Płatników Składek Oddziału zastrzeżeń do protokołu kontroli).

W oparciu o ustalenia dokonane w trakcie kontroli organ rentowy wydał zaskarżone decyzje, w których przyjął stanowisko, iż W. N. w okresach wykonywania umów na rzecz płatnika składek, podlegał ubezpieczeniom z tytułu zawartych umów zlecenia, a zawarte umowy o dzieło jako sprzeczne z przepisami prawa i będące obejściem przepisów ustawy stanowią czynność nieważną w świetle art. 58 k.c.

W. N. świadczył pracę na rzecz wnioskodawcy na podstawie umów o dzieło zawartych w dniach: 20 lipca 2009 r. na okres do 30 września 2009 r. oraz 10 sierpnia 2009 r. na okres do 30 września 2009 r. Przedmiotem obydwu umów była realizacja wymalowań pomieszczeń i gabinetów z aranżacją wewnątrz w (...) Sp. z o.o. we W. przy ul. (...).

W. N. ma ukończone kursy betoniarz-zbrojarz, mistrzowski kurs cieśli. Umiejętności malowania ścian nabył w okresie pracy w Niemczech. Od znajomego, K. K., dostał propozycję malowania pomieszczeń w siedzibie (...). Wszelkimi formalnościami, jak i rozplanowaniem prac i zarządzaniem nimi, zajmował się K. K.. Do pomalowania było skrzydło budynku. Tych pomieszczeń było kilkanaście i z uwagi na funkcjonowanie firmy prace wykonywane były nocą. Płacone było od metra kwadratowego - ok. 5,- zł za metr. Pędzle, farby i wszystkie materiały dostarczyła firma (...). Sufity miały być białe, gabinety zaś miały być malowane różnymi kolorami. Praca W. N. ograniczała się do tego, aby dobrze zagruntować, poszpachlować i pomalować. Nie był on ani autorem, ani współautorem projektu plastycznego tych pomieszczeń. Przed malowaniem usuwane były meble z danego pomieszczenia na korytarz, oklejano folią okna i drzwi, po malowaniu myto i sprzątano pomieszczenie oraz wnoszono meble. Prace odbierał inspektor nadzoru, który również doglądał robót na poszczególnym etapie. Odbierał każde z tych pomieszczeń już po wykonanej pracy. Malowano całe skrzydło. Wszystkie te prace trwały miesiąc lub niewiele ponad miesiąc. Był określony jakiś końcowy termin, którego nie można było przekroczyć. Prace rozpoczynano ok. godziny 20.00 - 20.30, a kończono, w zależności od tego, jak duży był gabinet - ok. godziny 6.00 - 7.00 rano. Wynagrodzenie W. N. otrzymał w dwóch ratach, ok. 2.000,- zł.

Umowa była wykonywana wspólnie z K. K.. K. K. z zawodu artysta plastyk, od trzech lat jest zatrudniony w Spółce (...) na umowę o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy z tym, że jako inwalida pracuje 7 godzin dziennie. W 2009 r. podpisał z (...) umowę o dzieło, zgodnie z którą miał zaprojektować kolorystykę malowanych pomieszczeń, realizacją miał zająć się W. N.. Swoje czynności wykonywali w ramach jednej umowy o dzieło, którą oddzielnie podpisali. Ustalili wynagrodzenie w ten sposób, że wynagrodzenie za pracę płacone było od metra kwadratowego pomalowanej powierzchni. O doborze kolorów decydował K. K., W. N. wykonywał wyłącznie prace malarskie, szpachlował i gruntował.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał odwołanie za nieuzasadnione.

W ocenie Sądu, umowy jakie zawarł W. N. z (...) Sp. z o.o. nie mają znamion umów o dzieło. Zgromadzone w sprawie dowody, tj. zeznania powołanych świadków, a w szczególności zeznania zainteresowanego, a także treść umów - wskazują, iż mają one charakter umowy zlecenia i posiadają elementy umowy cywilnoprawnej. Nadto, cel zawarcia umów o dzieło sprzeciwia się właściwości tego stosunku prawnego, a zamiar z jakim zawarto umowy oraz sposób ich wykonywania prowadzi do skutku polegającego na obejściu art. 6 i art. 18 ustawy systemowej, poprzez uniknięcie obowiązkowego opłacania składek na ubezpieczenie społeczne. Treść umów, mianowicie ich przedmiot szczegółowo opisany w pkt. 1 umowy - "Realizacja wymalowań pomieszczeń i gabinetów z aranżacją wnętrz w (...) SP. z o.o. we W." wyraźnie wskazuje, iż umowy należy zakwalifikować jako umowy zlecenia lub umowy o świadczenie usług, do których stosuje się przepisy o zleceniu. Umowy zawarte przez (...) SP. z o.o. z W. N. nie są umowami jednorazowego wykonania dzieła, będącego osiągnięciem określonego z góry rezultatu, określony bowiem był jedynie termin realizacji prac. Natomiast nie był określony z góry rezultat pracy. Wbrew twierdzeniom wnioskodawcy w umowie łączącej strony nie wskazano, jaki rodzaj dzieła ma być wykonany, brak jest zatem jednej z essentialia negotii umowy o dzieło, co wyklucza możliwość przyjęcia, że taka umowa strony wiązała. Opisana wyżej czynność wykonawcy umowy o dzieło, tj. "pomalowanie" nie prowadzi bowiem do powstania żadnego materialnego rezultatu. Ponadto, nie można wskazać indywidualnego charakteru takiego rzekomego dzieła. Czynność pomalowania polega na starannym działaniu, lecz nie prowadzi do wytworzenia konkretnego, zindywidualizowanego dzieła, nie wymaga od wykonawcy posiadania specyficznych cech czy umiejętności, poza umiejętnościami zawodowymi, wyuczonymi.

Wskazał również Sąd, że zawierane przez wykonawcę umowy charakteryzowały się ciągłością wykonywanych czynności. Jak wynika z materiału dowodowego umowy o dzieło zawierane były przez spółkę z W. N. dwukrotnie. Umowy te spółka zawierała z określeniem terminu, do którego wykonawca zobowiązany był wykonać prace. Umowy były więc powtarzalne w czasie. Ten element jest obcy umowie o dzieło i charakterystyczny dla umowy zlecenia, gdzie w zasadzie określona zlecona czynność faktyczna często wymaga jej powtarzalności w czasie dla starannego jej wykonania.

W ocenie Sądu umowa zawarta między (...) Sp. z o.o. a W. N. powinna być traktowana jako umowa o cechach zlecenia, gdyż była umową starannego działania. Konsekwencją zawarcia przez strony umowy o świadczenie usług był obowiązek spółki w zakresie zgłoszenia W. N. i opłacania składek na ubezpieczenie społeczne. Decyzje z dnia 29 sierpnia 2011 r. stwierdzające, że W. N. podlega obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu oraz określająca podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie z tego tytułu są zatem prawidłowe.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego złożył (...) Sp. z o.o., zarzucając:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego tj.:

-.

- art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art. 734 k.c. poprzez jego błędne zastosowanie polegające na uznaniu, iż gruntowanie ścian, ich szpachlowanie oraz malowanie stanowią czynności faktyczne nie prowadzące do określonego rezultatu, a ich wykonywanie polega na czynnościach starannego działania, podczas gdy gruntowanie szpachlowanie oraz malowanie ścian w każdym przypadku prowadzi do określonego

rezultatu, a rezultat ten jest zdalny do sprawdzenia pod kątem wad fizycznych, a w konsekwencji błędne uznanie, iż wnioskodawcę oraz zainteresowanego łączyła umowa zlecenia;

- art. 627 k.c. poprzez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu przez Sąd I instancji, iż gruntowanie, szpachlowanie oraz malowanie ścian nie stanowią dzieła w rozumieniu tego przepisu, podczas gdy w wyniku wykonania przedmiotowych czynności powstaje samoistny wytwór stanowiący konkretny rezultat w postaci estetycznych i równych ścian;

2. naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów, polegające na przyjęciu wbrew zasadom doświadczenia życiowego oraz ugruntowanemu w społeczeństwie postrzeganiu prac remontowych w postaci gruntowania, szpachlowania oraz malowania ścian, iż prace takie nie prowadzą do osiągnięcia konkretnego rezultatu, podczas gdy czynności takie faktycznie prowadzą do powstania rzeczywistego i namacalnego wytworu oczekiwanego przez zlecającego ich wykonanie.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uchylenie decyzji organu rentowego i umorzenie postępowania w sprawie, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja (...) Spółka z o.o. są bezzasadne, ponieważ wyrok Sądu Okręgowego, odpowiada prawu.

Kluczowym dla sprawy było rozstrzygnięcie o prawnym charakterze umowy łączącej spółkę (...) z wnioskodawcą W. N., ponieważ od ustalenia, czy była to umowa o dzieło, czy też umowa o świadczenie usług, do których stosuje się przepisy o zleceniu, zależał obowiązek spółki (...) sp. z o.o., jako płatnika, odprowadzania składek na ubezpieczenie społeczne zainteresowanego (art. 46 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, tekst jednolity - Dz.U. z 2009 r. nr 205, poz. 1585 z późn. zmian.).

Zaskarżonymi decyzjami ZUS O/W. objął W. N. w okresie od 20 lipca 2009 r. do 30 września 2009 r. obowiązkowymi ubezpieczeniami: emerytalnym, rentowym i wypadkowym, jako osobę wykonującą pracę na podstawie umowy cywilnoprawnej na rzecz (...) spółki z o.o. we W. oraz ustalił podstawę wymiaru składek.

Art. 353¹ kodeksu cywilnego wyraża zasadę swobody umów, polegającą na przyznaniu podmiotom prawnym możliwości zawierania i kształtowania treści umów w granicach zakreślonych przez prawo, naturę (właściwość) stosunku prawnego oraz zasady współzycia społecznego. Na pojęcie swobody umów składają się, m.in., swoboda w kształtowaniu treści umowy oraz swoboda w wyborze formy umowy. Obok umów nazwanych, posiadających szczególną regulację kodeksową, prawo cywilne dopuszcza zawieranie umów nienazwanych, regulujących stosunki prawne w sposób odpowiadający stronom, lecz nie dowolny – ograniczenia z art. 353¹ kc.

Definicję umowy o dzieło zawiera przepis art. 627 kc, według którego przyjmujący zamówienie zobowiązuje się do wykonania oznaczonego dzieła, a zamawiający do zapłaty wynagrodzenia. Stosownie natomiast do treści art. 734 § 1 kc, przez umowę zlecenia przyjmujący zlecenie zobowiązuje się do dokonania określonej czynności prawnej dla dającego zlecenie, przy czym do pokrewnych do zlecenia umów o świadczenie usług (art. 750 kc) stosuje się odpowiednio przepisy o zleceniu.

Zarówno umowy zlecenia, jak i o dzieło, zaliczają się do umów o świadczenie usług w szerokim znaczeniu. Jednakże elementy konstytutywne tych umów są różne. W odróżnieniu od umowy zlecenia, czy zbliżonych do nich umów o świadczenie usług, umowa o dzieło wymaga, by starania przyjmującego zamówienia doprowadziły do konkretnego, indywidualnie oznaczonego rezultatu – dzieła, które powstanie dopiero w przyszłości, a może mieć postać zarówno materialną, jak i niematerialną. A zatem w umowie o dzieło winien być z góry określony jej rezultat. Przyjmuje się, że dzieło jest rezultatem obiektywnie osiągalnym i pewnym w danych warunkach. Umowa zlecenia nie akcentuje tego rezultatu, jako koniecznego do osiągnięcia, nie wynik zatem (jak w umowie o dzieło), lecz starania w celu osiągnięcia

tego wyniku, są elementem wyróżniającym dla umowy zlecenia, tj. przedmiotowo istotnym. Zlecenie określone jest jako umowa starannego działania.

Jednym z kryteriów przemawiającym za umową o dzieło jest kryterium podmiotowe, tj. określony zawód przyjmującego zamówienie, jego specyficzne umiejętności, predyspozycje, itd. Elementy podmiotowe nie mają aż tak dużego znaczenia przy zleceniu i umowach mu pokrewnych, w przeciwieństwie do umowy o dzieło, w której istotą jest osobiste świadczenie wykonawcy dzieła, które winno odpowiadać osobistym potrzebom zamawiającego.

Na tle powyższych rozważań Sąd Apelacyjny uznał, że ocena prawna charakteru umowy łączącej spółkę (...) z W. N., dokonana w zaskarżonym wyroku, jest prawidłowa. Umowa ta stanowiła typową umowę o świadczenie usług. Z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, że wnioskodawca wykonywał pracę w miejscu wskazanym przez spółkę, przy wykorzystaniu sprzętu i materiałów (pędzle, szpachle, farby) należących do spółki i wykonywał określone, zleczone przez spółkę czynności, czynności powtarzające się. Działania wnioskodawcy miały polegać na wymalowaniu – po przeprowadzeniu określonych prac przygotowawczych, tj. szpachlowaniu i gruntowaniu, wskazanych przez wnioskodawcę pomieszczeń. W. N. realizował przy tym koncepcję plastyczną osoby trzeciej, nie decydował o doborze kolorów wymalowań ani też nie wprowadzał żadnych własnych zmian do wykonywanego projektu, aranżacji – które by miały stanowić o cechach indywidualnych wymalowanych pomieszczeń.

Jak wyżej wskazano, na podstawie umowy o dzieło w rozumieniu art. 627 kc przyjmujący zamówienie zobowiązuje się do wykonania określonego dzieła. Efektem końcowym jest więc pewien rezultat w postaci materialnej lub niematerialnej, o indywidualnym charakterze. W przypadku przeprowadzenia prac malarskich tego rodzaju rezultat nie występuje. Wprawdzie wykonane przez W. N. czynności, prowadzą do powstania określonego skutku (w postaci wymalowanych pomieszczeń), co jest związane ze specyfiką usługi, jednak jest on uzależniony wyłącznie od starannego działania wykonawcy umowy. Skutek ten nie ma cech szczególnych, związanych z osobistymi właściwościami wykonawcy, nie wymaga od wykonawcy posiadania specyficznych cech czy umiejętności, poza umiejętnościami zawodowymi, wyuczonymi. Prace tego rodzaju mogą zostać wykonane przez każdą osobę, która przejdzie odpowiednie przeszkolenia. Jakość wykonania prac była przy tym przedmiotem oceny inspektora nadzoru, trudno zatem przyjąć w tym przypadku swobodę wykonawcy w wykonaniu przedmiotu umowy.

Sama terminologia, jaką posługiwała się spółka w umowie, określonej jako umowy o dzieło, jest bez znaczenia przy interpretowaniu i oznaczaniu faktycznego stosunku prawnego łączącego strony. Nazwa umowy nie przesądza o jej rodzaju. Jeśli bowiem nazwa nie odpowiada istocie umowy, należy badać samą treść umowy. Po przeanalizowaniu zebranego w sprawie materiału dowodowego nie ma żadnych wątpliwości, że strony łączyła umowa o wykonywanie usług, zbliżona do zlecenia. Samo brzmienie umowy nie wskazuje na ich charakter prawny, dopiero treść kontraktu i sposób jego faktycznego wykonywania pozwala umowę odpowiednio zakwalifikować.

Zamiarem stron i celem umów było uniknięcie dopełnienia obowiązków płatnika składek. Odmiennie bowiem ustawodawca traktuje osoby związane umowami zlecenia czy też umowami o świadczenie usług, do których należy stosować przepisy o zleceniu z kc, niż osoby wykonujące dzieło. A zatem zgodnym celem stron tych stosunków zobowiązaniowych było obejście prawa.

Nie można także przyjąć, jak chce tego skarżący, że przedmiotowa umowa to umowa o wykonanie remontu budynku lub budowli (art. 658 kc), do której stosuje się przepisy Księgi Trzeciej tytułu XVI kc – umowy o roboty budowlane.

W świetle już wyżej przedstawionych rozważań sporna umowa nie może być uznana jako umowa o wykonanie remontu budynku lub budowli. Zgodnie bowiem z art. 3 pkt 8 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (tekst jednolity: Dz.U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623 ze zmian.) przez „remont” należy rozumieć wykonywanie w istniejącym obiekcie budowlanym robót budowlanych polegających na odtworzeniu stanu pierwotnego, a nie stanowiących bieżącej konserwacji, przy czym dopuszcza się stosowanie wyrobów budowlanych innych niż użyto w stanie pierwotnym.

Szpachlowanie, gruntowanie i pomalowanie – w ocenie Sądu Apelacyjnego – nie spełniają kryteriów zawartych w definicji „remontu” ustawy Prawo budowlane.

Powoływanie się skarżącego na treść Polskiej Klasyfikacji Działalności z 2007 r. jako kryterium oceny charakteru prawnego przedmiotowej umowy jest wadliwe, bowiem Polska Klasyfikacja Działalności (PKD) jest umownie przyjętym, hierarchicznie usystematyzowanym podziałem zbioru rodzajów działalności społeczno - gospodarczej jakie realizują podmioty gospodarcze.

Konsekwencją zawarcia przez strony umów o świadczenie usług był obowiązek Spółki w zakresie zgłoszenia zainteresowanego i opłacania składek na ubezpieczenie społeczne na podstawie art. 6 ust. 1 pkt. 4 i art. 18 ust. 3 w zw. z ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Zaskarżona decyzja, obejmująca W. N. w/w ubezpieczeniami w okresie wykonywania umowy o świadczenie usług, jak również decyzja ustalająca wysokość podstawy wymiaru składek, są zatem prawidłowe.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 kpc oddalił apelację jako bezzasadną.